

варто прийняти один базовий закон у галузі регулювання аграрних відносин, який надалі може трансформуватися в Аграрний кодекс України, що складатиметься із двох частин – Загальної та Особливої. На думку В.Уркевича, в сучасних умовах важливим є напрацювання правозастосовної практики в галузі аграрного сектору.

Проаналізувавши різні підходи щодо вирішення даної проблеми вважаємо, що найдоцільнішим є шлях поступової кодифікації аграрного законодавства України, який пройде процес консолідації норм, що регулюють сферу аграрних відносин з їх дублюванням в єдиний Аграрний збірник законодавства, виходячи із ознаки комплексності.

Кінцевим етапом систематизації повинно стати створення Аграрного Кодексу України. В даному акті, пропонуємо зазначити: цілі, завдання, принципи цього кодексу, поняття, сутність і принципи державної регулятивної діяльності у сільському господарстві, основні засади щодо регулювання господарської діяльності аграрних товаровиробників, поняття та види суб'єктів, і правове становище окремих суб'єктів аграрних правовідносин.

Не підлягатимуть включенню до Аграрного Кодексу правові акти тимчасового характеру та акти, що не мають загального характеру, акти про рівень гуртових і роздрібних цін і тарифів на послуги, про розміри закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, розміри заробітної плати робітників і службовців тощо

Підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок про те, що аграрне законодавство є комплексним і регулює неоднорідну категорію правовідносин, то виникають складнощі із приведенням його до кодифікованого вигляду, оскільки сільськогосподарське виробництво передбачає комплексний груповий об'єкт правового регулювання. Саме тому систематизація повинна проходити поступово, правильніше сказати поетапно, розпочинаючись процесом інкорпорації і завершуючись кодифікацією законодавчого масиву.

Яремак Зоряна Василівна

к.ю.н., доцент кафедри судочинства

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА СУБ'ЄКТИ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО МОНІТОРИНГУ ВОД

Моніторинг (від англ. «to monitor» – спостерігати) здійснюється з метою накопичення інформації про стан довкілля, вивчення динаміки змін кількісних, якісних та інших характеристик природних ресурсів. Відповідно до ст. 1 Водного кодексу України моніторинг вод – це система спостережень, збирання, обробки, збереження та аналізу інформації про стан водних об'єктів, прогнозування його змін та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття відповідних рішень.

Державний моніторинг вод здійснюється за предметними напрямками кількості та якості вод. Об'єктами державного моніторингу вод є: поверхневі води – природні водойми (озера), водотоки (річки, струмки), штучні водойми (водосховища, ставки), канали та інші водні об'єкти; підземні води та джерела; внутрішні морські води та територіальне море; виключна (морська) економічна зона України; джерела забруднення вод, включаючи зворотні води, аварійні скидання рідких продуктів і відходів, втрати продуктів і матеріалів при видобуванні корисних копалин у межах акваторій поверхневих вод, внутрішніх морських вод, територіального моря і виключної (морської) економічної зони України та дам্পінг відходів, води поверхневого стоку із сільськогосподарських угідь, фільтрацію забруднюючих речовин з технологічних водойм та сховищ, масовий розвиток синьо-зелених водоростей; надходження шкідливих речовин з донних відкладів (вторинне забруднення) та інші джерела забруднення, щодо яких можуть здійснюватися спостереження.

Моніторинг вод є складовою частиною державної системи моніторингу

навколишнього природного середовища України (ч.2 ст.21 Водного кодексу України). Нормативне визначення поняття державної системи моніторингу навколишнього природного середовища України закріплено у постанові КМУ від 30.03.1998 р. № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля». При цьому, державна система моніторингу довкілля розглядається у двох аспектах: як функція управління – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки (п. 1); як результат реалізації такої функції – це відкрита інформаційна система, пріоритетами функціонування якої є захист життєво важливих екологічних інтересів людини і суспільства; збереження природних екосистем; відвернення кризових змін екологічного стану довкілля і запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям (п.2).

Правове регулювання ведення державного моніторингу вод, в першу чергу, визначено нормативно-правовими актами комплексного характеру, які регламентують правові основи моніторингу навколишнього природного середовища загалом: Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 р. № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля», постанова КМУ від 5.12.2007 р. № 1376 «Про затвердження Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища», розпорядження КМУ від 31.12.2004 р. № 992-р «Про схвалення Концепції державної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища», наказ Міністерства екології та природних ресурсів від 21.08.2002 р. № 323, яким затверджено «Положення про порядок інформаційної взаємодії органів Мінекоресурсів України та інших суб'єктів системи моніторингу довкілля при здійсненні режимних спостережень за станом довкілля КНД 211.0.1.101-02» тощо.

По-друге, правове регулювання державного моніторингу вод визначено спеціальним законодавством, яким передбачено безпосередньо ведення державного моніторингу вод, а саме: Водний кодекс України, постанова Кабінету Міністрів України від 20.07.1996 р. № 815 «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод», наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 24.12.2001 р. № 485, яким затверджено «Єдине міжвідомче керівництво по організації та здійсненню державного моніторингу вод», наказ Мінекоресурсів від 21.08.2002 р. № 325, яким затверджено «Рекомендації щодо співставлення даних моніторингу вод» (РД 211.1.8.103-2002), наказ Держводгоспу України від 22.07.2009 р. №127 «Про затвердження Положення про управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу і положень про його структурні підрозділи», відомчий нормативний документ (ВНД) – 33-5.5-10-2002 «Порядок організації та здійснення державного моніторингу вод в системі Держводгоспу України».

П. 8 Положення про державну систему моніторингу довкілля визначено коло суб'єктів, які здійснюють моніторинг окремих об'єктів довкілля. А вже конкретизація суб'єктів та обсяг їх повноважень визначається спеціальними положеннями та порядками про державний моніторинг окремих складових системи моніторингу навколишнього природного середовища. Так, постановою КМУ від 20.07.1996 р. № 815 затверджено «Порядок здійснення державного моніторингу вод», яким визначено основні вимоги до організації державного моніторингу вод, до взаємодії міністерств і відомств під час його проведення, до забезпечення органів державної виконавчої влади інформацією для прийняття рішень, пов'язаних із станом водного фонду України.

Наказом від 24.12.2001 р. № 485 Міністерства охорони навколишнього природного середовища розроблено «Єдине міжвідомче керівництво по організації та здійсненню державного моніторингу вод», в якому проведено чіткий розподіл функцій між суб'єктами державного моніторингу вод (п. 1.4.). Зокрема, державний моніторинг вод здійснюють: Мінекоресурсів, в тому числі

Держекоінспекція та Держуправління Мінекоресурсів, організації гідрометеорологічної служби, геологічні територіальні організації, МНС, МОЗ, Державна санітарно-епідеміологічна служба МОЗ, Мінагрополітики, Держводгосп, Держбуд.

Наказом Держводгоспу України від 22.07.2009 р. № 127 «Про затвердження Положення про управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу і положень про його структурні підрозділи» з метою створення правових і організаційних засад для ефективної діяльності управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу затверджено положення про структурні підрозділи управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу Державного комітету України по водному господарству. І зокрема цим же наказом затверджено «Положення про сектор моніторингу вод управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу Державного комітету України по водному господарству», який є структурним підрозділом управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу Державного комітету України по водному господарству. Основними завданнями сектору є: організація робіт з функціонування системи державного моніторингу навколишнього природного середовища щодо проведення радіологічних і гідрохімічних вимірювань показників якості води річок, водосховищ, каналів, водогосподарських систем комплексного призначення, у системах міжгалузевого і сільськогосподарського водопостачання, у прикордонних зонах та зонах впливу атомних електростанцій; організація забезпечення контролю якості поверхневих вод при аварійному забрудненні та додатково у місцях, які забезпечують необхідну інформацію для прогнозування поширення аварійних забруднень; розробка та впровадження заходів щодо екологічного оздоровлення поверхневих вод; забезпечення оптимізації мережі спостережень за якісним станом водних ресурсів.

З аналізу вище зазначеного законодавства доцільно зробити ряд висновків. По-перше, враховуючи, що реалізацію функції моніторингу вод покладено на цілу низку органів, між якими відсутні відносини підпорядкування, здійснення моніторингу практично можливо лише при координації діяльності цих органів певним комісійним органом (сектор моніторингу вод управління комплексного використання водних ресурсів та моніторингу Державного комітету України по водному господарству такими функціями не наділений). Крім того, ліквідовано міжвідомчу комісію з питань моніторингу довкілля, яка здійснювала координацію діяльності усіх суб'єктів системи екологічного моніторингу (постанова Кабінету Міністрів України від 2.06.2010 р. № 397). У зв'язку з цим, постає нагальна потреба у створенні координаційного органу як для організації ведення державного моніторингу вод зокрема, так і для організації взаємодії між суб'єктами екологічного моніторингу загалом.

По-друге, необхідно внести зміни у нормативно-правові акти з урахуванням змін, що відбулися в системі центральних органів державної виконавчої влади в Україні згідно з Указом Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 9 грудня 2010р. № 1085/201047 та виходячи із затверджених Указами Президента України 2011 р. положень про органи державного екологічного управління (наприклад, на базі Міністерства охорони навколишнього природного середовища України утворено Міністерство екології та природних ресурсів України. Державну екологічну інспекцію України. Державну службу геології та надр України. Державний комітет України по водному господарству реорганізовано у Державне агентство водних ресурсів України). У зв'язку з цим потрібно проаналізувати зміни та розподіл повноважень між новоствореними органами виконавчої влади.

По-третє, правове регулювання ведення державного моніторингу вод регламентовано значною кількістю нормативно-правових актів, які потрібно взаємоузгодити між собою та привести у певну відповідність. Так, в Положенні про державне агентство водних ресурсів (затверджено Указом Президента України від 13.04.2011 р. № 453/2011) визначено значно менший обсяг повноважень цього органу, ніж це передбачено наказом від 24.12.2001 р. № 485

Міністерства охорони навколишнього природного середовища «Про Єдине міжвідомче керівництво по організації та здійсненню державного моніторингу вод».

Ярмольчук Анастасія Валеріївна
студент Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

На даному етапі розвиток фермерських господарств – одна з важливих ланок проведення аграрної реформи, адже фермерське господарство становить одну з найперспективніших організаційно-правових форм ведення сільського господарства, яка сприяє самостійності й зацікавленості виробника в кінцевих результатах роботи. У зв'язку з цим, питання правового регулювання діяльності фермерських господарств, зокрема порядок надання земельних ділянок для їх створення, вважаються надзвичайно актуальними.

Законом України «Про фермерське господарство» від 19 червня 2003р. № 973-IV регулюється порядок надання земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам у власність або на умовах оренди для ведення фермерського господарства. Зокрема, стаття 7 Закону закріплює, що для отримання земельної ділянки громадяни звертаються із заявою до відповідної районної державної адміністрації або до місцевої ради. У заяві зазначаються: бажаний розмір і місце розташування ділянки, кількість членів фермерського господарства та наявність у них права на безоплатне одержання земельних ділянок у власність, обґрунтування розмірів земельної ділянки з урахуванням перспектив діяльності фермерського господарства. Окрім того, до заяви повинні додаватися документи, що підтверджують досвід роботи у сільському господарстві або наявність освіти, здобутої в аграрному навчальному закладі. Перелік таких документів повинен затверджуватися Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері аграрної політики [1,2]. Але на даний час такий перелік ще не затверджений, що створює перешкоди на шляху до створення фермерських господарств: ймовірність виникнення ситуацій різного правозастосування одних і тих самих положень закону до різних суб'єктів. Це обумовлює важливість затвердження переліку таких документів у найближчі строки.

У зв'язку з цим постає питання, що таке «досвід роботи у сільському господарстві», а також який досвід вважається достатнім саме для ведення фермерського господарства. Поняття досвіду роботи в сільському господарстві можна трактувати як ведення протягом тривалого часу особистого селянського господарства; участь у діяльності сільськогосподарського підприємства як кваліфікованого, так і некваліфікованого працівника. Але поняття «тривалий час» не має конкретного визначення строків, протягом яких громадянин повинен був працювати в даній сфері, для того, щоб вважатися достатньо досвідченим для ведення фермерського господарства. Отже, вбачається необхідним конкретизувати вимогу щодо наявності досвіду встановленням певних часових меж.

Щодо підтвердження наявності освіти, вбачається, що в переліку має бути чітко зазначене, які саме документи вважаються такими, що підтверджують наявність освіти саме в аграрній сфері: тобто чи достатньо диплому про спеціальну середню освіту або необхідно вважатися тільки вища освіта. Крім того, постає питання, чи має значення середній бал при навчанні або наявність диплому з відзнакою.

Тобто, вимоги відносно досвіду та освіти мають бути достатньо чітко регламентовані для уникнення можливості різного тлумачення, широкого тлумачення цих правових положень, а також зловживань з боку органів, що